

AGNIESZKA WILKANIEC, MIŁOSZ WALERZAK, ZYTA GŁADCZAK

Katedra Terenów Zieleni i Architektury Krajobrazu
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

KOMPOZYCJA I UKŁAD PRZESTRZENNY PARKU HISTORYCZNEGO NA TLE HISTORII I PRZEKSZTAŁCEŃ MAJĄTKU I WSI DĄBRÓWKA W POWIECIE POZNAŃSKIM

COMPOSITION AND SPACE ARRANGEMENT OF A HISTORICAL PARK
IN RELATION TO THE HISTORY AND TRANSFORMATION OF THE DOMAIN
AND VILLAGE OF DĄBRÓWKA (POZNAŃ DISTRICT)

Streszczenie. Badania, których wyniki przedstawiono w artykule, dotyczą parku historycznego w Dąbrówce w gminie Dopiewo w powiecie poznańskim. Celem badań było ustalenie stanu zachowania parku oraz rozpoznanie jego pierwotnego układu kompozycyjnego. Park stanowi część zespołu rezydencjonalno-folwarcznego będącego dawną siedzibą majątku Dąbrówka, do II wojny światowej własności rodziny von Tempelhoffów. W ramach prowadzonych badań wykonano inwentaryzację zieleni, zebrano materiały historyczne związane z dziejami wsi, majątku Dąbrówka oraz parku. Ustalono również, jak ukształtował się układ kompozycyjny parku w okresie, kiedy majątek należał do ostatnich właścicieli. Zebrane materiały stanowią podstawę do przyszłej rewaloryzacji parku.

Słowa kluczowe: Dąbrówka w gminie Dopiewo, zespół rezydencjonalno-folwarczny, park krajobrazowy, park zabytkowy

Wstęp

Po 1945 roku zespoły rezydencjonalno-folwarczne zostały odebrane ówczesnym właścicielom. Rodziny, w których rękach majątki pozostawały od dziesięć, a nierazko setek lat, zostały zmuszone do opuszczenia swych siedzib. Spowodowało to przerwanie historycznej ciągłości funkcjonowania tych obiektów. Przez kolejne dziesięciolecia, aż do zmiany ustrojowej w 1989 roku, zespoły te najczęściej znajdowały się w posiadaniu państwowych gospodarstw rolnych lub spółdzielni produkcyjnych. Ra-

bunkowe wykorzystywanie zastanych zasobów, brak świadomości dotyczący wartości historycznej i kompozycyjnej zespołów zabudowy i układów przestrzennych lub brak poszanowania ich walorów spowodowały w wielu przypadkach dewastację i zaniedbanie. W nowej rzeczywistości społeczno-gospodarczej pojawiła się możliwość rewitalizacji części obiektów. Przykładem historycznego zespołu tego rodzaju jest założenie folwarczno-rezydencjonalne w Dąbrówce w gminie Dopiewo. Część folwarczna dawnego majątku znajduje się w rękach Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Dąbrówka i funkcjonuje zgodnie ze swoim pierwotnym przeznaczeniem, czyli jako obiekt związany z produkcją roślinną oraz przetwórstwem owoców i warzyw. Historyczny park również należy do RSP, natomiast pałac jest własnością gminy Dopiewo. Zespół pałacowo-parkowy jest dobrze zachowany, jednak w pewnej mierze zaniedbany, głównie na skutek braku pielęgnacji.

Celem podjętych badań było ustalenie składu gatunkowego istniejących w parku zadrzewień oraz uzyskanie informacji, jakim przekształceniom ulegał układ przestrzenny i kompozycyjny założenia na tle zmian zachodzących w krajobrazie i strukturze zabudowy. Dążono do zgromadzeniu wszystkich dostępnych materiałów, które w przyszłości mogłyby być przydatne podczas rewitalizacji obiektu.

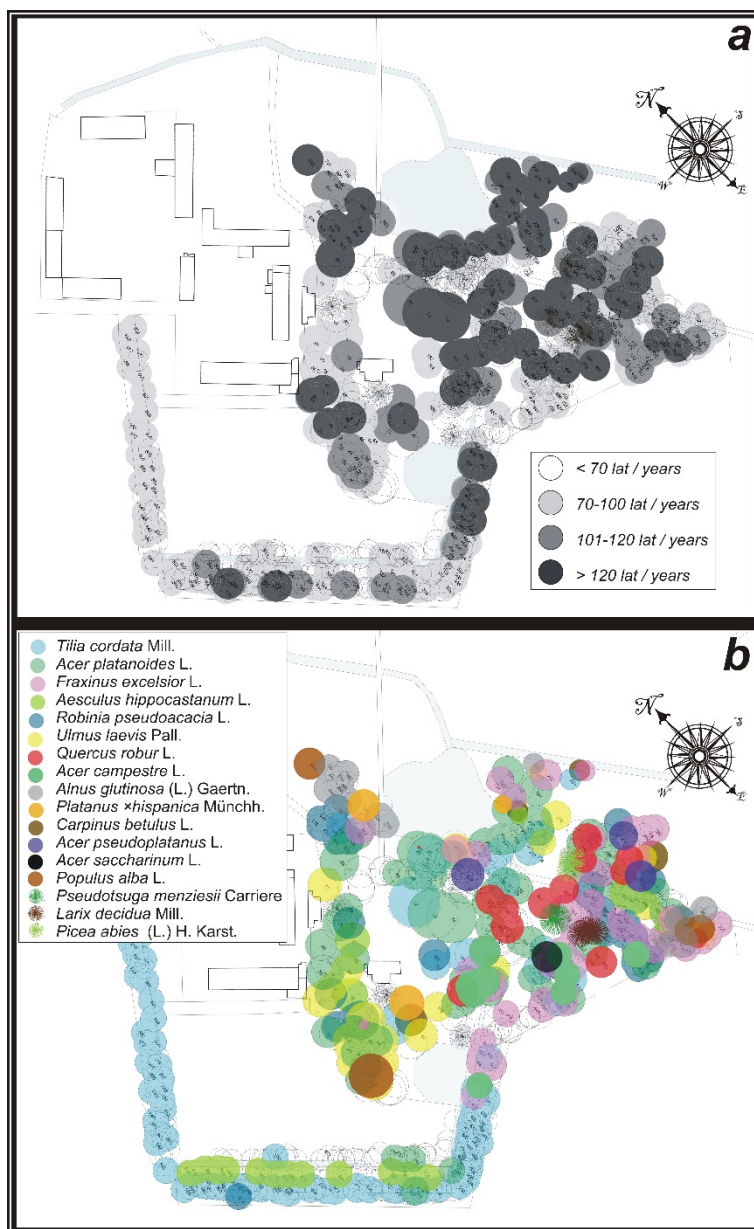
Material i metody

Podstawą do odczytania historycznego kształtu kompozycji parkowej, jej zasięgu i zmian, którym podlegała na przestrzeni lat, była analiza materiałów archiwalnych oraz badania terenowe. Wśród zgromadzonych materiałów istotne miejsce zajmują pruskie mapy stolikowe w wydaniach z lat 1900 i 1940 (*Messtischblätter...*, 1900, 1940).

Historia wsi Dąbrówka nie jest dobrze udokumentowana w źródłach publikowanych, w związku z czym badania wymagały przeprowadzenia kwerendy archiwalnej. Dokonano kwerendy w Archiwum Państwowym w Poznaniu oraz zapoznano się z dokumentacją zgromadzoną przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu. Dzięki uprzejmości sołtysa Dąbrówki pani Barbary Plewińskiej zgromadzono również kilka archiwalnych zdjęć pałacu i wsi. W ramach badań terenowych dokonano inwentaryzacji drzewostanu parkowego w sezonie letnim 2011 roku (z późniejszymi uzupełnieniami).

W badaniach zastosowano także metodę dendrochronologiczną oraz analizę składu gatunkowego (rys. 1).

Ponadto wykonano analizy studialne: historyczną i materiałów archiwalnych, przekrojów historycznych (Majdecki, 1993) oraz kompozycji przestrzennej i powiązań widokowych. W badaniach kompozycji przestrzennej obiektu oraz powiązań widokowych wykorzystano wcześniej wymienione archiwalne mapy pruskie z początków XX wieku oraz archiwalne fotografie.

Rys. 1. Struktura wiekowa (a) i gatunkowa (b) drzewostanu parku w Dąbrówce (oprac. A. Wilkaniec na podstawie inwentaryzacji Z. Gładczak)

Fig. 1. Age (a) and species (b) structure of Dąbrówka park trees (comp. by A. Wilkaniec based on Z. Gładczak's inventarization)

Wyniki

Historia majątku i wsi

Nazwa wsi Dąbrówka pojawia się po raz pierwszy około 1400 roku (Cesar, 2013). Do XIX wieku wieś była majątkiem polskim, w okresie zaborów trafiła w ręce niemieckiej rodziny von Tempelhoffów, która była w jej posiadaniu przez ponad 100 lat, aż do II wojny światowej. Dla właścicieli z tego okresu wzniesiono nowy klasycystyczny pałac, wybudowano też kaplicę-mauzoleum w parku. W roku 1845 dokonano regulacji i separacji gruntów należących do majątku oraz chłopskich. Osiem gospodarstw chłopskich na zasadzie wymiany gruntów przeniesiono do pobliskiej Dąbrowy¹. Od tej pory układ przestrzenny wsi był podporządkowany założeniu rezydencjonalno-folwarczemu, nie wiadomo jednak, jak wyglądał przed regulacją i separacją gruntów, ponieważ nie zachowały się materiały kartograficzne pochodzące z pierwszej połowy XIX wieku (Reces...).

Pod koniec XIX wieku wymieniano w Dąbrówce istnienie 21 domów i 353 mieszkańców. Wieś stanowiła siedzibę dominium o powierzchni 4214 mórg, w którego skład, oprócz majątku Dąbrówka, wchodziły również dworzec kolei żelaznej, leśniczówka i folwark Gurowo. Charakterystycznym elementem krajobrazu były dziś nieczytelne tzw. szwedzkie szańce – nasypy ziemne na planie koła o nieustalonym pochodzeniu (Orłowicz, 1921; Sulimierski i in., red., 1880). Przed II wojną światową powierzchnia majątku wynosiła około 1055 ha, w czym duży udział miały lasy. W okresie międzywojennym powierzchnia lasów wynosiła 411 ha (Wyłączenie z ustawy...). We wrześniu 1950 roku powołano w Dąbrówce Rolniczy Zespół Produkcyjny (Akta w sprawie rejestrowej...). Obecnie funkcjonuje on jako Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Dąbrówka, gospodarująca na otaczających wieś polach uprawnych i zajmująca folwark.

Założenie w zmieniającym się układzie przestrzennym wsi

W historycznym układzie przestrzennym Dąbrowki nie można wydzielić części chłopskiej siedliska. Siedlisko składało się z zespołu rezydencjonalno-folwarcznego oraz z niewielkiej kolonii mieszkalnej przeznaczonej dla pracowników folwarcznych. Kształt dawnej wsi jest czytelny, w dobrym stanie zachowała się część pałacowo-parkowa, czytelny jest również układ dwóch podwórzcy folwarcznych, mimo wymiany lub przebudowy części tworzących je budynków. We wsi zachowały się pojedyncze czworaki, uzupełnione nową zabudową. Przy drodze prowadzącej w kierunku Pałędzia i Dopiewca, a dalej Konarzewa, tuż przy torach kolejowych zachował się budynek willi

---

¹Właścicielką Dąbrowki w tym okresie była Henrietta Fryderyka z Hubertów owdowiała von Tempelhoff, natomiast Konarzewa i Pałędzia, których grunty również częściowo objęto recesem, Paulina z Działyńskich hrabina Dzieduszycka; dokument podpisano: Emil Tempelhoff i Henrietta Tempelhoff; „nowi właściciele [chłopi, którym wyznaczono działki w Dąbrowie] wynagradzają dominium za nadanie im własności i za uwolnienie ich od wszelkich powinności, odstąpili mu [dominium] pewną część dotychczasowej swej posiadłości, a oprócz tego obowiązują się jeszcze z gospodarstw swoich mianowicie: 1. Każdy z ośmiu gospodarzy z Dąbrowki 7 talarów”. W dokumencie zapisano również uposażenie parafii w Skórzewie; wymienione zostały cztery wiatraki należące do dominium (Reces...).

w formach klasycystycznych, otoczony niewielkim powierzchniowo parkiem, pozostający w niewyjaśnionych relacjach historycznych z majątkiem w Dąbrówce. Główna droga łącząca Dąbrówkę ze Skórzewem i stacją kolejową na południu zamykała wieś łukiem od strony zachodniej. Od głównej drogi wybiegały podrzędne drogi prowadzące do Zakrzewa i Dąbrowy w kierunku północnym i północno-wschodnim oraz w kierunku południowo-zachodnim do Pałędzia i dalej Konarzewa. Od strony zachodniej obszar wsi i należących do niej terenów uprawnych zamykał kompleks leśny, od południa linia kolejowa, a od wschodu teren zajęty przez zabudowę i park ograniczała dolina Wirynki (rys. 2).

Rys. 2. Ideogram rekonstrukcji kompozycji przestrzennej zespołu pałacowo-parkowego oraz folwarku w Dąbrówce; 1 – pałac, 2 – dwór, 3 – podjazd, 4 – park pałacowy, 5 – ogród użytkowy, 6 – kaplica grobowa, 7 – wzgórze widokowe, 8 – kopiec z altaną, 9 – pawilon ogrodowy, 10 – folwark, 11 – las, 12 – łąki i pola uprawne (oprac. M. Walerzak)
 Fig. 2. Ideogram presenting reconstruction of spatial composition of palace-park complex and farm in Dąbrówka; 1 – palace, 2 – manor house, 3 – court, 4 – palace park, 5 – vegetables garden, 6 – captel, 7 – view hill, 8 – hill with the pavillion, 9 – garden pavillion, 10 – farm, 11 – forest, 12 – meadows and fields (comp. by M. Walerzak)

W pierwszej połowie XX wieku powierzchnia wsi w granicach administracyjnych wynosiła według mapy stolikowej z 1900 roku 635,83 ha, natomiast powierzchnia zabudowy – około 10 ha. Obecnie wynosi około 75 ha. Nowo powstałe kompleksy zabudowy mieszkaniowej wraz towarzyszącymi „usługami” powstały w oderwaniu od historycznych układów przestrzennych, nie zacierając ich czytelności. Charakter nowego zespołu osiedlowego jest spójny i jednolity, tworzy harmonijną całość, jednak nie nawiązuje ani formą, ani rozplanowaniem do tradycji budownictwa wiejskiego, a raczej wykorzystuje wzorce miejskie.

Układ drogowy wsi nie uległ znaczącym zmianom, przestała istnieć jedna z dróg, prowadząca przez tory kolejowe w kierunku Gołusek i Głuchowa (prawdopodobnie była wykorzystywana przed powstaniem linii kolejowej), oraz jedna z dróg śródpolnych. Przebieg głównych traktów, łączących wieś ze stacją kolejową i sąsiednimi miejscowościami, przetrwał. Rangę głównej drogi zyskało współcześnie połączenie wsi z Pałędziem, straciła natomiast na znaczeniu droga prowadząca w kierunku stacji kolejowej. Powstał nowy, bardzo istotny, jeśli chodzi o wpływ na krajobraz, ciąg komunikacyjny w postaci obwodnicy zachodniej Poznania, która przebiega w bezpośrednim sąsiedztwie parku, po jego wschodniej stronie. Zanikły nasadzenia dawniej towarzyszące większości dróg. Zachowała się szczytkowo aleja z jesionu wyniosłego (*Fraxinus excelsior* L.) przy drodze prowadzącej do stacji kolejowej.

Pokrycie terenu nie uległo zmianom, jeśli chodzi o powierzchnię lasów, które zawsze stanowiły znaczący element krajobrazu wsi i jej okolic. Ważną formę przestrzenną i przyrodniczą stanowiła dolina Wirynki wraz z towarzyszącymi jej zbiornikami wodnymi, w tym również sztucznymi na terenie parku, oraz systemem rowów melioracyjnych. Układ ten pozostał w niezmienionej postaci do dziś z wyjątkiem jednego ze stawów, przy wjeździe do wsi, który został zasypany w ostatnich latach.

Układ przestrzenny założenia rezydencjonalno-folwarcznego

Założenie składało się z dwóch podwórz folwarcznych, części rezydencjonalnej z parkiem, pałacem i tzw. starym, parterowym dworem (aktualnie nieistniejącym). Dwa przylegające do siebie podwórza były położone po stronie północno-zachodniej wsi, sąsiadowały od strony południowo-wschodniej z parkiem i południowej z terenem uprawowym, obwiedzionym w charakterystyczny sposób rowem i nasypem z nasadzeniami alejowymi. Do części rezydencjonalnej założenia prowadziła droga biegnąca od północnego wschodu, usytuowana osiowo w stosunku do nowego pałacu, położonego centralnie w parku. Park miał wydłużony kształt i rozciągał się równolegle w stosunku do doliny Wirynki, na której przebiegu istniały trzy stawy (w tym jeden położony na terenie parku). Centralnie z podwórza folwarcznego położonego bliżej pałacu wybiegała droga, przy której zlokalizowano budynki mieszkalne dla pracowników folwarcznych. Pozostałe czworaki wybudowano przy głównej drodze biegnącej przez wieś.

Stary dwór został wybudowany prawdopodobnie na przełomie XVIII i XIX wieku (Łęcka, 1992). Budynek dworu był oparty na rzucie wydłużonego prostokąta, parterowy, z poddaszem nakrytym dachem dwuspadowym z naczółkami. Obiekt został zdegradowany do roli oficyny, kiedy w drugiej połowie XIX wieku po jego północno-wschodniej stronie został zbudowany pałac. Pod koniec XX wieku dwór znajdował się w złym stanie technicznym i ostatecznie został rozebrany na przełomie 2008 i 2009 roku.

Nowy pałac wzniesiony przez rodzinę von Tempelhoffów był oparty na rzucie w kształcie litery T. Budynki dworu i pałacu były ze sobą połączone. Pałac posiadał dwie kondygnacje, nakryte dachem płaskim, oraz murowaną jednokondygnacyjną dobudówkę z tarasem od strony północno-zachodniej i drewnianą werandę od strony południowej. Został wzniesiony w formach historyzujących (klasycystycznych). Pałac zachował się w dobrym stanie technicznym. Od 2005 roku posiada wpis do rejestru zabytków (numer 133/Wlkp./A).

W formie ruiny zachowało się mauzoleum rodziny von Tempelhoffów, położone na wschód od pałacu, na terenie parku.

Oba podwórza folwarczne utrzymały swój pierwotny kształt, mimo że niektóre z zamykających je budynków zostały wyburzone lub zastąpione nowymi obiektami.

Obecnie pałac należy do gminy Dopiewo, a park i część folwarczna – do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Dąbrówka. W pałacu funkcjonują szkoła podstawowa i przedszkole. Część uprawowa parku, położona po południowej stronie zespołu, została wydzielona i sprzedana prywatnej osobie, obecnie powstaje na niej budynek mieszkalny o dużej kubaturze wraz z licznymi budynkami towarzyszącymi, wysokim ogrodzeniem i zielenią.

Inwentaryzacja parku

Park pałacowy został wpisany do rejestru zabytków pod numerem 1810/A (wpisu dokonywano dwukrotnie: 20.08.1980 r. i 14.05.2003 r.). Teren parku przylega do doliny Wirynki i przechodzi swobodnie w tereny leśne położone wzdłuż jej biegu. Park jest zaniedbany. Sieć ścieżek parkowych jest uboga, co prawdopodobnie ma związek z dużą ilością samosiewu, który w nim występuje. Spośród charakterystycznych form roślinnych, które stwierdzono, dokonując inwentaryzacji, można wymienić aleję z lipy drobnolistnej (*Tilia cordata* Mill.) na koronie nasypu wzdłuż rowu zamykającego część uprawową parku od wschodu, zachodu i południa oraz szpaler z kasztanowca zwyczajnego (*Aesculus hippocastanum* L.) na stopie wału. Czytelny układ stanowi również aleja lipowa wyznaczająca zachodnią granicę parku i kilka grup wiekowych drzew rozsianych na terenie parku.

W inwentaryzacji na terenie parku wykazano występowanie 20 gatunków drzew. Najliczniej występujące gatunki to lipa drobnolistna i klon pospolity (*Acer platanoides* L.), a także jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior* L.), kasztanowiec zwyczajny i robinia biała (*Robinia pseudoacacia* L.) (rys. 1).

Oceniono szacunkowo wiek zinwentaryzowanych okazów drzew. W grupie najstarszych drzew (w wieku powyżej 120 lat) największą liczebnością charakteryzują się klon pospolity, jesion pospolity oraz lipa drobnolistna. Wśród wiekowych egzemplarzy drzew o pomnikowych rozmiarach odnotowano okazy lipy drobnolistnej, klonu pospolitego, jesionu wyniosłego, dębu szypułkowego (*Quercus robur* L.), wiązu szypułkowego (*Ulmus laevis* Pall.), klonu jaworu (*Acer pseudoplatanus* L.), płatanu klonolistnego (*Platanum ×hispanica* Mill.).

Historyczna kompozycja parku przypałacowego

Założenie pałacowo-parkowe w Dąbrówce od początku powstania było kształtowane w stylu krajobrazowym. Do rezydencji, wzdłuż głównej osi, prowadziła aleja zakończona tuż przed samym pałacem owalnym podjazdem (rys. 3). Według historycznych fotografii podjazd był zdobiony kwietnikami (kobiercowymi) i małymi krzewami ozdobnymi. Wokół pałacu i starego dworu był rozplanowany naturalistyczny park ze stawami i sztucznymi pagórkami. W sumie na terenie obiektu znajdowało się sześć stawów, część z nich łączyła się z przepływającą przez park rzeką. W parku znajdowały się również dwa pagórki, najprawdopodobniej o funkcji widokowej. Jeden z nich był zlokalizowany przy wschodniej elewacji pałacu, a na jego szczycie znajdowała się prawdopodobnie altana. Drugi był zlokalizowany we wschodniej części obiektu nad brzegiem dużego stawu.

Na zachód od pałacu i dworu znajdowała się część ogrodów kwaterowych, prawdopodobnie o funkcji użytkowej. Układ sześciu kwater akcentował mały budynek (pawilon ogrodowy lub dom ogrodnika) usytuowany na skrzyżowaniu dróg w centralnej części regularnego ogrodu. Od strony południowej i południowo-wschodniej park i ogród użytkowy były ograniczone wysokim wałem ziemnym i fosą. Na koronie wału wzdłuż całej jego długości znajdowała się aleja lipowa. Prowadziła ona do południowej części parku, gdzie niedaleko znajdowała się kaplica grobowa. Pozostała część parku była ograniczona budynkami folwarku oraz rzeką. Liczne polany i wnętrza, otoczone swobodnymi kompozycjami drzew i krzewów w południowej i wschodniej części, otwierały się widokowo na otaczający krajobraz. Również drogi i aleje wychodzące w krajobraz wyznaczały ważniejsze powiązania komunikacyjno-widokowe.

Wnioski

1. Posiadłość o rodowodzie z przełomu XVIII i XIX wieku zachowała liczne elementy kompozycji parkowej kształtowanej w stylu krajobrazowym oraz czytelny układ ważniejszych budynków.

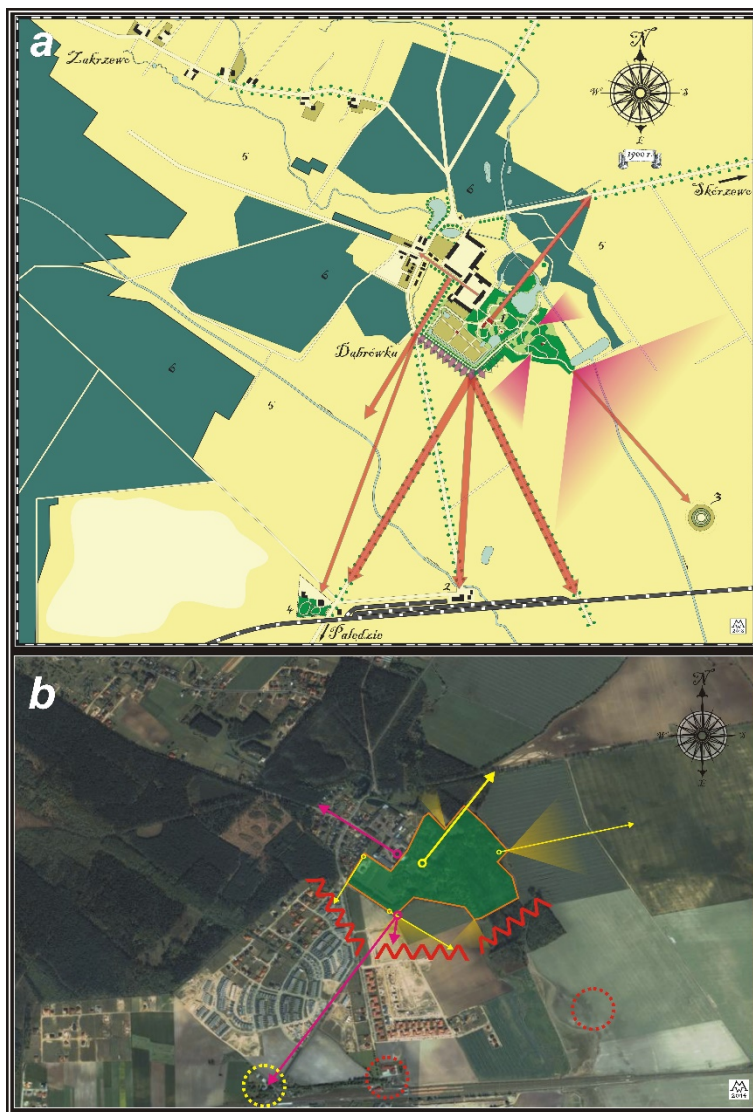
2. Do najcenniejszych zachowanych elementów kompozycji parku można zaliczyć: układy roślinne (grupy, szpalery, aleje), układy wodne (stawy i rzeka), elementy topograficzne (dwa wzgórza widokowe oraz wał ziemny).

3. Bardzo ważną rolę w kompozycji założenia odgrywały dalekie widoki w kierunku południowo-zachodnim, gdzie znajdowała się historyczna willa z ogrodem, w kierunku południowym wzdłuż alej i na stację kolejową oraz w kierunku południowo-wschodnim na stare grodzisko oraz pola i łąki. Powiązania widokowe w zachodniej i południowej części aktualnie są nieczytelne i zakłócone przez nowo powstającą zabudowę mieszkaniową.

4. Liczne samosiewy i przekształcenia układu folwarku z lat powojennych częściowo zacierają układ, jednak nadal istnieje możliwość przywrócenia pierwotnego układu przestrzennego założenia.

5. Porównanie analiz dendrochronologicznych wykazało gwałtowny i nieodwracalny stopień degradacji i zacierania się kompozycji założenia parkowego, spowodowany

Rys. 3. Analiza historycznych (a) i aktualnych (b) powiązań widokowych w zespole pałacowo-parkowym w Dąbrówce; 1 – zespół pałacowo-parkowy, 2 – stacja kolejowa, 3 – historyczne grodzisko, 4 – willa z parkiem, 5 – łąki i pola uprawne, 6 – las; strzałkami oznaczono osie i otwarcia widokowe, linią łamaną – obecnie istniejące bariery widokowe (oprac. M. Walerzak)

Fig. 3. Study of historical (a) and present-day (b) landscape relations in Dąbrówka palace-park complex; 1 – palace-park complex, 2 – railway station, 3 – historical settlement, 4 – villa with park, 5 – meadows and fields, 6 – forest; view axis and scenic view points marked with arrows, present-day view barriers marked with broken line (comp. by M. Walerzak)

nieodpowiednią opieką nad obiektem. Pozostało jednak dużo cennych drzew z najstarszych grup wiekowych (od 100 do 120 oraz powyżej 120 lat). Konieczne jest szybkie przeprowadzenie prac konserwatorskich i rewitalizacja założenia pałacowo-parkowego w Dąbrówce.

6. Pożądane byłoby objęcie historycznej części Dąbrówki planem miejscowym (plany obejmują większość terenu nowo powstałej części wsi), który w precyzyjny sposób określiłby zasady gospodarowania przestrzenią, pozwalające w pełni chronić historyczny układ przestrzenny wsi i kreować właściwie powiązania pomiędzy starą a nową zabudową.

Literatura

- Cesar, K. (2013). Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, gmina Dopiewo. Maszynopis. Dopiewo: Urząd Gminy Dopiewo.
- Łęcka, J. (1992). Dokumentacja parku zabytkowego w Dąbrówce. Maszynopis. Poznań: Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu [nr inw. 3504/k].
- Majdecki, L. (1993). Ochrona i konserwacja zabytkowych założenia ogrodowych. Warszawa: Wyd. Nauk. PWN.
- Orłowicz, M. (1921). Ilustrowany przewodnik po poznańskim (w granicach z przed traktatu wersalskiego). Lwów–Warszawa: Książnica Polska Nauczycieli Szkół Wyższych.
- Sulimierski, F., Chlebowski, B., Walewski, W. (red.). (1880). Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. T. I. Warszawa: Nakładem F. Sulimierskiego i W. Walewskiego.

Materiały źródłowe

- Akta w sprawie rejestrowej: Rolniczy Zespół Spółdzielczy gromada Dąbrówka, gmina Dopiewo, powiat Poznań. Poznań: Archiwum Państwowe w Poznaniu [Rejestr Sądowy Przedsiębiorstw, sygn. 574].
- Messtischblätter – niemieckie mapy stolikowe założone w latach 1800–1892. Skala 1 : 25 000. (1900, 1940). Pozyskano z: <http://mapy.amzp.pl/> [Dombrowka sekcja 3666].
- Reces regulacyjno-separacyjny z lat 1845–1847. Poznań: Archiwum Państwowe w Poznaniu [Starostwo Powiatowe w Poznaniu, sygn. recesy 5].
- Wyłączenie z ustawy o reformie rolnej 1937 r. Poznań: Archiwum Państwowe w Poznaniu [Starostwo Powiatowe w Poznaniu, sygn. 1097].

COMPOSITION AND SPACE ARRANGEMENT OF A HISTORICAL PARK IN RELATION TO THE HISTORY AND TRANSFORMATION OF THE DOMAIN AND VILLAGE OF DĄBRÓWKA (POZNAŃ DISTRICT)

Summary. The presented paper discusses the research results concerning the historical park in Dąbrówka, situated in the Dopiewo commune, near the city of Poznań. The aim of the work was to recognize both the state of preservation and historical composition of the park. The park belongs to the former manor composed of a manor house and a farm, the historical seat of the

Wilkaniec, A., Walerzak, M., Gładczak, Z. (2015). Kompozycja i układ przestrzenny parku historycznego na tle historii i przekształceń majątku i wsi Dąbrówka w powiecie poznańskim. *Nauka Przym. Technol.*, 9, 4, #48. DOI: 10.17306/J.NPT.2015.4.48

Dąbrówka domain. The manor was a property of von Tempelhoff family until WW II. During the research, a park greenery inventarisation was carried out and historical materials related to the village, manor and park were collected. The authors studied the composition arrangement of the park at the time the last owners lived there. The results of the research may constitute the basis for a future revalorisation of the park.

Key words: Dąbrówka in the Dopiewo commune, manor house and farm complex, landscape park, historical park

Adres do korespondencji – Corresponding address:

Miłosz Walerzak, Katedra Terenów Zieleni i Architektury Krajobrazu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, Poland, e-mail: miłoszwalerzak@op.pl

Zaakceptowano do opublikowania – Accepted for publication:

26.05.2015

Do cytowania – For citation:

Wilkaniec, A., Walerzak, M., Gładczak, Z. (2015). Kompozycja i układ przestrzenny parku historycznego na tle historii i przekształceń majątku i wsi Dąbrówka w powiecie poznańskim. *Nauka Przym. Technol.*, 9, 4, #48. DOI: 10.17306/J.NPT.2015.4.48